

Utenriksminister Ine Eriksen Sørreide
E-post: utenriksminister@mfa.no

Oslo 7. oktober 2020

Norge bør ta initiativ til opprettelsen av en internasjonal undersøkelseskomisjon for Nagorno-Karabakh

Kjære Utenriksminister Ine Eriksen Sørreide,

Det pågår nå omfattende krigshandlinger i og omkring enklaven Nagorno-Karabakh i Aserbajdsjan. Den væpnete konflikten mellom Armenia og Aserbajdsjan har potensial til å utvikle seg til en regional krig; Tyrkia involverer seg. Hvor mange som er døde og hvor mange av disse som er sivile er uklart, men det hersker ingen tvil om at sivile mål er truffet og at krigsforbrytelser kan ha skjedd.

Den norske Helsingforskomité har arbeidet i Armenia og Aserbajdsjan siden kort etter at krigen mellom de to statene tok slutt i 1994. Vi har et nettverk av partnere i menneskerettighetsmiljøene på begge sider. Fra våpenstillstanden inntrådte har den jevnlig blitt brutt og så sent som i 2016 var det større krigshandlinger i området.

Den politiske prosessen under Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), Minsk-prosessen, er ledet av Russland, USA og Frankrike, men har så langt ikke lyktes i å skape fred. Fire Sikkerhetsrådsresolusjoner fra 1993,¹ som ba partene om å avstå fra bruk av våpen og trekke militære styrker tilbake fra okkuperte områder, venter fremdeles på å bli implementert.

I så måte ligner Nagorno-Karabakh på flere andre konflikter i Det tidligere Sovjetunionen. I Georgia, Moldova og Ukraina er det områder med uavklart status, der det foregår menneskerettighetsbrudd og hvor faren for ny væpnet konflikt er til stede.

De væpnete konfliktene i det tidligere Sovjetunionen har vært preget av brudd på internasjonal rett: Menneskerettighetsbrudd, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten. Krigen i Nagorno-Karabakh på nittitallet hadde hundretusener av sivile

---

¹ UNSC Resolutions 822 (april 1993), 853 (juli 1993), 874 (oktober 1993) and 884 (november 1993).

ofre, ettersom befolkningen var et mål for partene. Resultatet var store strømmer av internt fordrevne og flyktninger, massakrer og andre svært grove overgrep.

En lignende utvikling kan ikke utelukkes i dag.

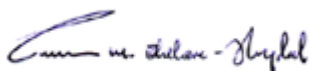
Etter vår mening er straffefrihet en av de sentrale årsakene til at konfliktene i denne regionen ikke tar slutt. Her skiller Kaukasus seg fra Balkan. Når forbrytelser ikke blir straffet, men i stedet ofte belønnet med politiske og finansielle gevinster, er terskelen for å gå til krig lav. En varig fred må bygges på rettsoppgjør.

Et grunnleggende problem er at det finnes lite troverdig informasjon om hva som faktisk skjer i krigssonen i og omkring Nagorno-Karabakh. Uten god dokumentasjon er det vanskelig å vite omfanget av krigsforbrytelser og overgrep. Det blir også mindre risikabelt for partene å begå nye overgrep. Et rettsoppgjør for lokale eller internasjonale domstoler, eller bruk av sanksjonsmekanismer mot individer, blir langt vanskeligere å gjennomføre.

Den norske Helsingforskomité ber om at Norge tar initiativ til opprettelsen av en internasjonal kommisjon, gjerne under OSSE eller Europarådet, som kan samle informasjon om mulige internasjonale forbrytelser. EU etablerte en slik kommisjon etter krigen mellom Georgia og Russland i 2008.² Den fikk betydning da Den internasjonale straffedomstolen (ICC) åpnet etterforskning av krigen i 2016.

Som medlem av FNs Sikkerhetsråd fra 2021 kan Norge også foreslå å henvise den væpnede konflikten i og omkring Nagorno-Karabakh til ICC hvis det er mistanke om at internasjonale forbrytelser er begått og partene ikke kan eller vil etterforske dem. Verken Armenia eller Aserbajdsjan har ratifisert Roma-traktaten som gir ICC jurisdiksjon, men dette har ingen betydning hvis Sikkerhetsrådet beslutter å henvise konflikten dit.

Mvh,

Gunnar Ekeløve-Slydal
Konstituert generalsekretær

---

² EUROPEAN UNION COUNCIL DECISION 2008/901/CFSP of 2 December 2008 concerning an independent international fact-finding mission on the conflict in Georgia, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:323:0066:0066:EN:PDF>